

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității“, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea“ sunt:

Agricola, (Ecica), Agricola, (Hunedoara), Agricola, (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora, (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bicaz, Cassa de păstrare, (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul, Comuna, Concordia, (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dundreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgeșana, Fortuna, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloia, Grănișorul, Hașegana, Hondoleana, Insoțire de credit, (Veștem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Gavosdia), Isvorul, (Sângeorgiu), Isvorul, (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Năldăcana, Negoitul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Iva-mare), Rîureana (Cap. Mânăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercădiana, Silvania, Șoimușana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Țibleşana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sânămărtin), Vulturul, (Tâșnad, Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Discuția asupra cooperativelor.

Fiecare însuflețit al cooperăției românești poate să fie mângăiat în fața viului interes manifestat în timpul din urmă față de cooperăție. Alături cu revistele economice s'au întrecut ziarele și gazetele săptămânale, ce le avem, să publice și să comenteze cele scrise asupra cooperăției. Ba s'au încercat și s'au inițiat chiar și discuții cooperative, mai puțin ori mai mult pătimișe prin diferitele noastre publicații zilnice și periodice.

Adăugat la scris, viul interes ce îl manifestă marele nostru public pentru cooperative și încercările, ce le fac cercurile conducătoare să organizeze bine și cuminte întruparea tovarășilor, cred că fixez nota generală a preocupărilor noastre economice, când afirm că ne găsim la începutul unei epoci cooperative, în viața economică a poporului nostru.

În întreagă pornirea asta nouă, de altfel atât de îmbucurătoare, eu găsesc numai două note distincte: nota didacticismului cooperativ și nota însuflețirii cooperative.

În lung și latul pământului locuit de Români întâlnim țărani și preoți, industriași și învățători, comercianți și tot felul de branșe de intelectuali, nutrinți nădejdi aproape desperate în puterea cooperativelor, asupra cărora prea puțin să opresc, ca să le înțeleagă rostul lor adevărat.

În scris apoi se rangează teoriile marilor cooperatori, scoase din practici de zeci de ani și se ridică la puterea de dogme fixări relative.

Ori cooperăția e un mijloc pentru o convețuire altruistă, cu tot sprijinul ei reciproc și cu toată dragostea de întovărășire la bine și la rău.

Dar în acelaș timp nevoile mele diferă de nevoile lui Stan, întocmai cum diferă și nevoile lui Bran de acele ale lui Iuon. Și după-ce toate nevoile individuale, sub raportul național, formează complexul nervilor unui popor e de înțeles că fixările, fie chiar și cooperative, ale nemților, ale englezilor ori ale altor neamuri ori ale anumiților învățați străini cooperatori, sunt fixări de rezultate și trebuințe locale. Abia o foarte modestă quintesență a acestor fixări locale poate să-și asigure îndreptățirea de doctrine cooperative, pe care e necesar să le știm, ca să avem isvor și temelie de judecată cooperativă.

În urmare părerea mea modestă este că didacticismul și însuflețirea cooperativă, ce-și găsește azi expresie în scrisul din gazetele și în preocupările masselor noastre, e necesar să fie cel puțin completate prin o pătrundere a nevoilor date și prin potrivirea și folosirea acelor mijloace și acțiuni cooperative, cari mai mult și mai bine răspund la satisfacerea trebuințelor date ale poporului nostru, în situația în care se găsește.

Teoria cooperăției și studiul asupra muncii cooperative, după mine, trebuie să fie primat de înfăptuiri cooperative, după putință bine-

chibzuite, dar în ori ce caz de urgență încercate.

Așa zisele pregătiri de teren, studiile mi-găloase, chibzuiala cu aparențele frământului științific dacă nu le găsește azi superflue, le socot drept lux cooperativ ori mai bine paravan de trăgănare, cu oricât de bune intenții ar fi făcute.

În fața insistenței pentru înfăptuirea cooperativă, ce e mai lesnicios decât să se opună sfârșiturile societăților de consum dispărute și ca argument mai proaspăt însoțirea pentru asigurarea vitelor. Dacă nu voi putea stăpâni slăbiciunea să pun în curând pe hârtie câteva constatări de fapte petrecute în jurul acestor încercări, oricine va putea vedea cu multă durere pe de o parte entuziasmul țaranului, lăsat să cadă în multe cazuri în astuțimea, ce ți-o alimentează despoierea, ce o simte zilnic, iar pe de altă parte greșelile și lipsa de stăpânire a adevăratei munci economice, ce revine intelectualilor noștri.

Oricât s'ar părea deci că noi suntem la începutul unei munci cooperative, ce să încercăm pe ruinele unor dezastre ori nesuccese cooperative și prin urmare, ca aceste nesuccese să nu se repete, se impun studii și pregătiri îndelungate — eu socot că în felul acesta teza e greșit pusă.

Întâile încercări cooperative, în orice țară, la oricare popor au dat roade modeste și de cele mai multeori chiar fiascuri momentane.

Raiffeisen al Nemților, Țesătorii dela Rochdale, Conte Károlyi al Ungurilor, Iașa Tomici al Sirbilor, Wolff al Sașilor, Spiru Haret, al Românilor, au înfăptuit fără teoria cooperativă și numai apoi au mers alături cu creațiunea lor să-și însușească ori să fixeze teorii cooperative, în cadre de studii importante, scrise și comentate de alții.

După toate aceste constatări modeste, eu socot să „Asociațiunea“ noastră așa poate cinsti mai mult memoria bărbatului de fapte, ce a fost Gheorghe Barițiu dacă în adunarea generală de acum — îngăduind și forțând cea mai largă discuție aduce hotărârile cele mai eficace pentru ajutorarea celei mai urgente intrupări a cooperației românești, mai ales că în urma darurilor Stroiescu are în privința aceasta îndatoriri morale.

În fața adunării „Asociațiunii“ mă găsesc dator să spun, că în urma unor convorbiri, pentru mine foarte măgulitoare cu marele român, dl Vasile de Stroiescu, știu că grabnica intrupare a mișcării cooperative este și dorința marelui mecenat.

Ca material de discuție servească-ne informațiile și datele publicate în revista „Transilvaniei“ în această chestiune, iar ca mijloc practic eu socot de neapărată trebuință instituirea unui *Birou central cooperativ*, ca acesta să lucreze, iar alții să discute și toți să se uniască în gândul bun de a servi adevăratele interese ale neamului.* Vasile C. Osvadă.

Bugetul Statului.

În numărul trecut al foii noastre am publicat cifrele sumare ale bugetului statului nostru pentru anul viitor, buget care a fost prezentat dietii prin ministerul de resort încă la începutul sesiunii parlamentare și care a fost comentat — pro și contra — de aproape toate ziarele străine din patrie.

Momentul cel mai caracteristic, care a fost scos la iveală în legătură cu comentările, ce s'au făcut bugetului de care vorbim, este faptul, că acest buget trece peste două miliarde de coroane, o sumă până acum neajunsă, și cum care nu întâlnim decât la statele mari. E un moment însemnat acesta — recunoaștem și noi — și tocmai de aceea ne credem datori să insistăm și în coloanele acestei reviste asupra lui.

În stare de progres și de dezvoltare pentru un stat, e firesc ca bugetele să prezinte din an în an sume tot mai considerabile. Necesitățile unui astfel de stat sunt în continuă creștere și prin urmare și sumele, ce le reclamă ele din ce în ce mai mari. Dar la judecarea generală a unui buget, chestiunea de căpetenie nu poate fi atât cheltuielile, cât mai mult izvoarele de unde se acopăr acestea. Dacă izvoarele acestea nu cad numai pe umerii cetățenilor, ci se adună în mod progresiv și din venitele de altă natură ale statului, nimenea nu poate avea nimic contra ca să se prelimineze cheltuieli pentru cât mai multe trebuințe reale și folositoare. Din contră însă, dacă acoperirea cheltuielilor se face din contribuțiile (dări, competențe etc.) ale cetățenilor, atunci lucrul se schimbă. Atunci urcarea cheltuielilor devine un rău, pe care cei dela putere au datorința să-l delătore. Și delăturarea se poate face nu atât prin reducerea cheltuielilor, care adeseori este cu neputință, ci prin crearea și dezvoltarea de izvoare nouă de venit pe sama necesităților de stat. Astfel

* Am publicat acest articol fără nici o modificare; nu ne identificăm însă întru toate cu conținutul lui.

de isvoare sunt între altele întreprinderile și proprietățile statului.

Bugetul statului nostru prezintă față de anul trecut un plus de cheltuieli de peste 220 milioane de coroane. Plusul acesta se repartizează astfel: 140 milioane la cheltuielile ordinare, 3 milioane la cele extraordinare și 75 de milioane la investiții. Ele se acopăr — în cea mai mare parte — din dări, căci cum știm prin introducerea noilor legi de dare, venitele statului dela contribuabili s'au urcat și se vor urca în măsură însemnată. Principiul de căpetenie amintit mai sus ca adecă cheltuielile crescânde să se acopere din alte venituri ale statului și nu din dări, principiu, care deci, formează tăria ori căror finanțe întemeiate nu se validează în creșterea atât de considerabilă a bugetului statului nostru. Tendința de a se face o îmbunătățire și în aceasta privință se pare că preocupă destul de serios pe actualul ministru de finanțe. Aceasta reiese dacă cercetăm cauzele, cari au provocat creșterea cheltuielilor. Aceste cauze sunt cu deosebire două. Deoparte este scumpetea generală, care domnește și care a necesitat, cum știm, urcarea plăților și adauselor de salar a tuturor funcționarilor de stat și pe de altă parte sunt investițiile excepționale, ce se fac la întreprinderile de stat în scop ca prin acestea să le mărească rentabilitatea și astfel să contribuie la urcarea venitelor de stat. Aceasta din urmă este o tendință, ce trebuie aprobată de orice judecată nepreocupată. Se zice însă că aceste investiții nu vor prea putea fi destul de eficiente, deoarece sunt cu mult prea mici față de trebuințele mari ale întreprinderilor statului, mai toate în degenerare. În acest caz investițiile ce urmează a se face — nu vor fi de mare folos. Vom vedea.

Trecând după acestea la examinarea mai detaliată a plusului de cheltuieli, aflăm că din cele 220 de milioane, circa 43 de milioane se întrebunțează pentru regularea plăților funcționarilor de stat, aproape 60 de milioane pentru investiții nouă la căile ferate, alte 50 de milioane pentru augmentarea cheltuielilor ordinare la celelalte întreprinderi de stat (mine, fabrici de fer etc.) și circa 70 de milioane pentru acoperirea celorlalte necesități obvenite în economia statului. Cum vedem dară, din plusul cheltuielilor, mai bine de jumătate se folosesc cu scop de a urca rentabilitatea și prin aceasta venitele întreprinderilor statului.

Ceice s'au ocupat mai detaliat cu bugetul, de care vorbim, susțin — cum am zis mai sus — că suma destinată pentru urcarea

venitelor dela întreprinderile statului este — în proporție cu necesitățile reale — prea neînsemnată, așa că scopul urmărit nu se va ajunge. Nu suntem în poziție a judeca veritatea acestei observări. Constatăm însă că căile ferate, băieșagurile și fabricile de fer pentru care e vorba să se aducă sacrificiile de nouă investiții și cheltuieli, singure nu vor fi în stare să facă acea ameliorare în bugetul statului, care să ușureze sarcinile contribuabililor. Nu. Vor trebui create condițiunile unei producțiuni mai intensive, atât pe terenul agricol, cât și pe cel industrial, cari să contribuie pe deoparte la ameliorarea scumpetei generale, care amenință să devină o catastrofă, pe de alta parte să urce venitele populațiunii. Numai prin o reformă radicală pe terenul producțiunii se vor putea produce ameliorări simțitoare și folositoare. Altcum bugetul statului nostru va crește mereu în sarcina și în detrimentul cetățenilor.

De încheiere poate nu este fără interes să amintim că cheltuielile ministrului de culte, acel care ne interesează mai mult pe noi ca Români din pricina politicii sale agresive, se urcă față de trecut cu 24 milioane. Aceasta urcare e justificată cu dezvoltarea diferitelor instituțiuni de cult, în prima linie cu dezvoltarea ce e să se dea învățământului popular. Dintre toate ministerele așa zise „improductive“, acesta, al cultelor arată cea mai însemnată urcare de cheltuieli. La noi în țară este doară și firesc. Ori nu?

Depozite și runuri.*

După cum fac toate băncile, așa și tu primești ori când spre întrebunțare astfel de bani, cu cari proprietarul lor în grabă nu știe ce să înceapă și pe cari îi crede la tine în mai mare siguranță ca în buzunarul său propriu. Primești spre întrebunțare bani

* Capitol din „The Country-Banker“ de George Rae („Bancherul din provincie“) tradusă de Emil Tișca (Năsăud), un op de mare valoare și instructiv, scris în formă de scrisori, în care autorul dă îndigături practice asupra procedurii și ținutei de observat în diferite chestiuni și situații, ce pot obveni în practica băncilor.

În originalul englez titlul acestui capitol e: „deposits and runs“. Sub depozite e de a se înțelege depunerile în cont-curent, fără considerare la aceea, că sunt de a se plăti à vista, sau sunt legate de termen de abdicere. Deoarece autorul în legătură cu runurile din această epistolă înțelege mai mult tenensiunile de cont-curent, respective de cec, replătirile à vista, am folosit și eu în traducere cuvântul: depozite care de altcun și corăspunde la originalul englez deposits.

Depunerile spre fructificare, în înțelesul dela noi, la băncile engleze sunt necunoscute. Totuși îndrumările, ce le dă autorul pentru cazuri de run-uri sunt instructive.

chiar și dela negustori, cari deși în fiecare zi pot avea lipsă de ei, totuși mai bucuroși îi depun zi de zi la bancă, decât să-i închidă peste noapte în cassele lor.

Aceia, cari îți încredințează în forma aceasta banii spre îngrijire, afară de interesele ce le primesc, mai au încă alte cauze ca să porcească astfel. Dacă arde banca, sau în caz de spargere, sau jefuire, capitalul fundamental al băncii garantează pentru banii depuși. Dar dacă se întâmplă așa ceva la deponenți acasă, acestora nu le rămâne altceva de făcut, decât să se îndrepte către poliție. Comerciantul, care ține mai bucuroși 500 coroane la sine peste noapte, decât să plătească unui bancher pentru îngrijire o proviziune de tot neînsemnată, și care își află dimineața cassa spartă, de sigur că nu face treabă bună, căci jertfește 500 coroane, ca să cruțe 50 de fileri.

Dacă cineva își depune banii la o bancă, dă băncii aceleia împrumut, deși acesta în sensul strict al cuvântului nu se poate numi împrumut. De comun datoratul se îndreaptă către cel-ce dă împrumut, în cazul de față însă vine acesta la tine. Datoratul umblă după bani, pentru că are lipsă de ei, tu însă n'ai lipsă de ei și nici nu umbli după ei.

Dacă-ți vin li vei ști folosii, dacă nu, poți fi și fără ei. Afară de aceasta, dacă e vorba de un împrumut regulat, atunci acesta se ia pe mai mulți ani și are anumită stabilitate. Împrumuturile ce ți se acordă ție sunt date pe timp scurt: pe luni, săptămâni, zile, ba chiar și oare și însușirea lor caracteristică e lipsa de stabilitate. Recapitulând pe scurt cele de mai sus, vedem că banii nu se dau băncii ca un fel de împrumut, ci mai mult se depun la ea cu scop de a se păstra mai sigur și de aceea se și numesc simplu depozite.

Depozitele le împarți în două categorii: sunt de acelea, cari sunt de a se replăți la dorință: à vista (la vedere) și de acelea, cari sunt legate pe abdicere. Cele dintâiu se confirmă partidelor în cont-curent, pentru cele din urmă se liberează un certificat de depozit (la noi: libel de depunere. Nota trad.).

Libelele acestea sunt a se abdice înainte cu câteva zile sau luni, așa după cum e uzul la banca respectivă, sau în localitate. Ținând seamă de aceasta, după astfel de bani, plătești interese mai mari decât după aceia, cari sunt a se replăți à vista.

Grupa mai puțin stabilă a depozitelor adecă pretenziunile de cont-curent, sunt a se replăți à vista. Cu toate acestea cu clienții tăi mai mari, mai de greutate poți avea înțelegere prealabilă, ca fără aviz să nu traseze nimic asupra ta. Se vor afla de bunăsamă și de aceia, cari sau din rea voință, sau din nebagare de seamă își vor uita de această simplă formă de curtoasie și fără de nici o abdicere vor face dispoziții, vor pretinde solvirea de sume mari. În cazul acesta se ivește întrebarea, că oare n'ar fi mai bine, pentru tine, dacă acest cont s'ar transpune altundeva? E sigur, că pe urma unui astfel de cont puțin folos poți avea, deoarece pentru că poți corăspunde

cererilor grabnice și caprițioase a acestor clienți ești necesitat să ții totdeauna la îndemână o cantitate mai mare de bani gata decât ar trebui, cari bani nu-ți aduc nici un folos.

Nu-i lipsă de nici o explicație, că pentru ce se nizește bancherul, ca cea mai mare parte din depozitele sale să fie legate de abdicere: de o parte e scutit de primejdia ca să se ridice dela el pe neașteptate sume mari, iar de altă parte îl pun în situație de a-și putea plasa cea mai mare parte din bani în sconturi și avansuri.

Unicul membru al societății, care nu-și poate amâna nepedepsit creditorul cu rugarea să vină a doua zi: e bancherul. Nu pentru că doar și-ar putea încasa mai iute pretenziunile, ci fiindcă cum se vede s'a înrădăcinat în public credința, că bancherul are totdeauna bani gata cu grămada și deci poate aștepta. Joacă rolul de mijlocitor între cei ce caută credit și cei ce dau împrumut și prevede publicul cu bani. Deosebirea e numai că până când banca și bancherul sunt datori a replăți deponentului banii săi îndată ce i-se cer, aceia cărora le-a dat împrumut nu simțesc o astfel de îndatorire urgentă. Pentru creditul comerciantului nu însemnează o lovitură așa de mare dacă e nevoit să spună ocazional creditorului său, să mai aștepte, că chiar acum nu dispune de bani. Dar dacă bancherul ar face așa ceva, atunci din punct de vedere comercial ar fi pierdut. Nu se dă așteptare, nu se acordă grație nici chiar de un cias. Sau plătește momentan, când i se cer banii, sau falimentează.

Mulți nu înțeleg nici faptul atât de simplu de altcum, că dacă băncile plătesc după depuneri interese, mare parte a depunerilor trebuie să le plaseze și ele cu interese. În butul progresului în învățatură și inteligență, sunt și azi mulți, cari cred că banii depuși de ei la bancă trec numai decât — și anume chiar bancnotele depuse de ei, — în chilia panșerată și se păstrează acolo, până când proprietarul lor va avea lipsa de ei. Ca și când banii ar aduce interese și s'ar sporii din an în an de sine!

Deponentul băncii tale Oliviu Spaimă, care în Bănești trece de o mare capacitate comercială și care combate cu stăruință, o astfel de părere ca una cu totul tot imposibilă și deositoare pentru mintea omească, va fi între cei dintâi cari vor năvăli asupra băncii tale. Dar lui tocmai în ziua aceea îi trebuie banii pentru un anumit scop și trebuie să-i capete necondiționat. Îi pare nespuse de rău, că trebuie să ridice bani fără de abdicere, dar sunt anumiți oameni, pe cari nu-i poți capacita. El și-a dat cuvântul și nici la un caz nu și-l mai poate retrage.

Domnul Spaimă are toată dreptatea. Sunt anumiți oameni, și mai cu samă cei de felul lui, cu cari nu poți pertracta. Mai ușor poți pertracta cu un sălbatec, cu care stai pe picior de războiu decât cu un deponent în cazul unui asalt asupra băncii. În momentele acelea lăcomia de bani și frica îl împintenează atât de tare, încât nu se liniștește până când

nu-și vede banul uscat în mână și până nu l-a ascuns în traista strămoșească, sau vre-o altă ascunzătoare sigură. Atârnă dela temperamentul lui că de aci încolo cum va tremura de frica spargerei, omorului, furtului. Și frica aceasta peste noapte desigur îl va ajunge. Și dacă mai târziu vine să-și depună din nou banii, tu de bunăsamă vei stipula pentru viitor termenul cel mai lung de abdicere, ce-ți îngăduie regulamentul de afaceri.

Imprejurarea, că tu primești în orice zi și oară depozite, după cari plătești interese, fără privire la sumă, fie vorba de 10 coroane ori de 10,000 de coroane și prin aceasta faci gratuit servicii publice se dă cu totul tot uitării în cazul unui run. Dar chiar să se deștepte în tine gândul de a aplica fără cruțare măsuri de retorsiune, vei face mai bine dacă te vei stăpâni. Întâmpină pe deponenții speriați mai bine cu un zimbet forțat, decât cu fața mănioasă, pentru că ori și cum i-ai întimpină, ei vreau să capete numai banii, întâmple-se ori și ce. Nu uită că omul jefuit, care zimbește jefuitorului a furat ceva dela tâlhar.

Dacă vor vedea după un anumit timp, că spaima a fost nebazată și greaua încercare la care a fost pusă banca a dovedit bonitatea și soliditatea ei, și deponenții vor voi să-și aducă iarăși înapoi banii, atunci nu mai încape nici o îndoială, că mai mult a contribuit la liniștirea spiritelor agitate zimbetul, decât strictetea.

Dacă observi că se pregătește un asalt asupra băncii trebuie să te arăți curajos în toate direcțiile, pentru că dacă cei dintâi cari îți vin, vor vedea că ești nervos, vor deduce că ai motiv ca să te porți astfel, și această împrejurare o vor comunica-o și vecinilor lor, dar natural numai, după ce se vor vedea cu banii în buzunar și nimic nu-i va mai costa să se arate marinimoși.

Vei face mai bine dacă vei căuta să satisfaci cât de repede toate pretensiunile. În modul acesta între alte multe vei încunjură și neplăcerea ca să ți se îngâmădească înaintea oficiului tău o mulțime de oameni străini, cari apoi numai cu greu se pot împărășia. Dacă ceva fierbe mai mult decât trebuie, ușor să revarsă și astfel cauzează năcaz în toate părțile.

Nu uită, că te vor asalta nu numai aceia, ale căror pretensiuni de cont sunt de a se replăti à vista, ci vor fi mestecați printre ei și-și vor pretinde banii cu aceiași insistență și de aceia, al căror depozit e legat de abdicere și cari nu l-au abzis. Nu se poate ști, fi-vor de aceștia mulți sau puțini. Aceasta depinde dela situația momentană. În tot cazul e consult a accentua, că majoritatea deponenților tăi așteaptă liniștit termenul de abdicere stipulat.

Mai rămâne așadară întrebarea cum ar trebui urmat mai bine cu acei câțiva deponenți, cari sunt greu de capacitat. Tu de sigur le-ai denegă categoric solvirea banilor înainte de termenul fixat. Adaogi, că știi

că procedura aceasta a ta îi va înfuria numai decât ca pe niște sălbatici, dar că nici tu nu poți răbdă, ca sub acest titlu banca să sufere. Ești sigur, că rezultatul energiei tale va fi că banca ta va fi ponegriță, defaimată în toate părțile. Cazul va fi pertractat printre pahare în toate birturile din Bănești. „Fiere“, cel rău de gură, strigă în gura mare, că rău trebuie să stea o astfel de bancă, care numai peste o lună e în stare să plătească cele 700 de coroane ale amărâtului de „Schiopu“, cu toate că bietul bătrân are lipsă atât de arzătoare de bani. Știi, că toate acestea nu fac alta, decât măresc și mai mult confuziunea, potențiază runul și contribuie și mai mult la reducerea depunerilor tale. Dar știi și aceia, că banca ta e puternică și că își poate permite să se țină strict de principiile sale de afaceri și să ignoreze, să desconsidere cu totul toate posibilitățile. Pe scurt față de ori și care deponenț te ții strict de stipulațiile avute și nu suferi să se știrbească sfîntenia contractului.

Însă în cazul de față nu e vorba nici de bonitatea băncei, — față de care nu încape nici o îndoială — și nici de sfîntenia contractului. Întrebarea e cu mult mai simplă: ecuivalează oare rezultatul cu relele, ce se pot aștepta? Se plătește oare ca pentru a constrânge în o iritație momentană, două duzine de clienți la observarea termenului de abdicere să încurajezi și alimentezi însuși o mișcare, care poate aduce întreprinderii tale pierderi însemnate și să aibă și alte urmări păgubitoare pentru tine? Nu uită, că întrebuintarea depozitelor — dacă le iai pe toate laolaltă — îți aduc câștig și formează o parte însemnată a venitului tău. Ești așadară dator să te abții dela orice fel de act, care ar avea de urmare retragerea unei părți din depozite. Oare și în cazul acela ai consideră de sfânt un contract păgubitor pentru tine, când acel contract ar voi să-l calce contrarul tău? Dacă un deponenț cuprins de spaimă, că nu voiești să-i plătești fără abdicere 1000 de coroane, începe a face larmă, și prin aceasta îndeamnă și pe mulți alții ca să te asalteze pentru sume de douăzeci de ori așa de mari, atunci contra voinței lui l-ai silit la respectarea unui contract, a căruia violare ar fi fost de douăzeci de ori mai mult în interesul tău decât în al lui.

Mai este însă și o altă considerație. Bancherul își plasează cea mai mare parte a depozitelor în sconturi și avansuri, cu ajutorul cărora satisface trebuințele de credit ale cercurilor agricole, comerciale și de altă natură ale ținutului său. Prin urmare dacă deponenții săi îl asaltează și își retrag depozitele, atunci și el e nevoit să-și restrângă în măsură corăspunătoare împrumuturile. Abstrăgând de restrângerea afacerilor și de micșorarea profitului, cari stau în strânsă legătură cu acestea, nu trebuie pierdute din vedere nici efectele, ce le va avea aceasta restrângere asupra afacerilor clienților săi, precum și neplăcerile și eventual pierderile, ce li-se cauzează. De aci urmează, după părerea mea, că în caz că te amenință vre-un

run, cea dintâi și cea mai principală țantă a ta trebuie să fie a împedecă lățirea lui, ca depozitele tale să se reducă cât se poate de puțin.

Procedura proiectată de tine însă nu va avea rezultat. Două-trei duzine de oameni agitați vor vedea în aceasta o provocare directă și o vor considera-o de un pretext slab și de o formalitate fără de folos. Fiecare client nesatisfăcut va deveni un fel de făclie, care poartă primejdia din stradă în stradă. Focul l-ai stinge, l-ai localiza, îndată ce-l observi. Tot din motivul acesta mai bine vei face, dacă te vei nizuți să înăbușești asaltul deponenților, îndată ce el se simte, pentru că, întocmai ca și focul — runul înaintea foarte iute și crește îngrozitor de repede.

Dacă vre-un deponent cere ca să-i plătești o sumă, la ridicarea căreia numai peste o lună sau mai târziu ar avea drept, și dacă observi, că în momentul acela se află într-o astfel de dispozițiune sufletească, încât nu se poate nicicum vorbi cu el într'un ton calm și cuminte, atunci fă-i ofertul, că da, ești aplicat a-i plăti acești bani și momentan, dar numai pe lângă o detragere de interese dictată de împrejurări. El după drept nu poate pretinde interese, fiindcă nu a observat condițiunea, de care a fost legată plățirea intereselor. Trebuie să se mulțamească cu interesele, ce i-se ofer, dacă banii au fost depuși, cu condițiunea ca ridicările să se anunțe prealabil.

Dacă excepționează detragerea intereselor, el e acela care mai ușor se poate ajuta: își poate lăsa banii acolo unde sunt și-i abzice la timp. Aceia, cari sunt de tot spăriați, se vor invol fără de nici o vorbă la detragere, ba îți vor fi foarte mulțamitori, că în fine — fie și cu ceva perdere — își capătă banii la mână. Cel mai puțin spărios însă va privi lucrul, probabil, cu totul altcum. Faptul că ești aplicat a plăti la cerere orice sumă — fie scadentă sau nu — îl liniștește, că încă n'ai falimentat și decât să renunțe în favorul tău la câștigul de interese, mai bucurous se invoiește să observe termenul de abzicere și-și lasă banii acolo unde sunt.

La tot cazul aceasta va face o impresiune bună asupra celor prezenți. Cel puțin se vor putea personal convinge că ești departe de criză și că pe lângă condițiuni raționale ești aplicat să plătești sume de mii, cari nici nu sunt scadente și cari pe nedreptul se cer înapoi. Domnul Fiere se blamează. Cazul cu cele 700 de coroane ale bătrânului Schiopu în modul acesta nu va fi motiv de scandal, căci în faptă nu se va întâmplă niciodată.

Este de dorit, ca cea mai mare parte din depozitele tale să fie depuse contra unor bonuri de cassă fiindcă acelea nu se pot transmite. Pentru ridicarea banilor trebuie să se prezinte însuș proprietarul și celor mai mulți deponenți le vine cu greu să mărturisească bancherului în față, că n'au încredere în el, și cu greu se vor asocia la asaltatorii băncii. Dacă însă banii sunt depuși în cont-curent și se pot ridica cu cec, la

prezentator, atunci proprietarul depozitului poate înconjura această scenă penibilă, astfel, că transmite cecul asupra altuia, care apoi poate ridica în locul lui banii fără de nici o trudă și fără a avea remușcări de conștiință. Mulți însă au eludat și această apucătură, intrucât sub pretext că au de a acoperi trebuințe și cereri urgente de ale creditorilor lor, au trasat asupra bancherilor lor în toial celei mai mari crize serii întregi de cecuri, voind prin aceasta prea transparentă apucătură să amăgească pe bancherii lor. Dacă oamenii aceștia ar fi avut curajul bărbătesc de a se adresa în primele momente de spaimă, de-adreptul la bancherii lor, nedumeririle li-s'ar fi împărțiat și cel puțin n'ar fi contribuit ei la agravarea situației încordate a pieței de bani.

În vremile cele bune din vechime, când lumea umblă încă cu trăsuri, când oamenii nici nu visau măcar de sârma de telegraf și când căile ferate își trăiau încă anii copilăriei, foarte multe filiale de bancă își aveau sediul la distanțe mari, de câteva poște bune, dela centrala lor.

Pe atunci runurile repentine și neașteptate erau cu totul altcum judecate. Atunci lucrul de căpetenie eră de a câștiga timp și a ajuta filialei să poată trece peste primul asalt al deponenților până ce putea sosi ajutor dela centru. Mijloacele de ajutorare îndatinat în astfel de cazuri erau diferite și multe din ele își aveau și părțile lor hazlii. Cassarul care odinioară a scris cu litere mari pe un cec despre o sumă considerabilă, că nu are acoperire, până ce de fapt nu a avut el bani destui în cassă ca să-l plătească, a fost un umorist născut. Nu sunt trecuți nici treizeci de ani de când un scriitor recomandă cu toată seriozitatea directorilor de filiale, că în caz de run să platească toate depozitele cu bancnote proprii.*

În modul acesta se poate câștiga timp, căci cu fiecare client se poate întinde câte o discuție îndelungată asupra chestiei că de ce pretinde aur în loc de bancnote. Alții își numără din nou banii, scriu intenționat sume greșite pe saci, ca din nou să fie nevoiți a-și numără banii, ceea ce iarăș reclamează timp.

Astăzi însă nu mai este nevoie de astfel de apucături. Mulțumită căilor ferate și telegrafului, banca și filialele ei sunt aduse sub un singur coperiș, astfel că în caz de nevoie toate izvoarele de ajutorare ale băncii pot fi puse în curs de câteva ceasuri la dispoziția locului amenințat de run.

(Năsăud).

Emil Tișca.

* Înainte de 1844 în Anglia — cu foarte neînsemnate restricțiuni — mai fiecare bancă avea dreptul de a emite bancnote. Criza provocată de prea mare libertate pe terenul emisiunii de bancnote a dat naștere actelor lui Peel („Peel-Act“) prin care statul a acordat Băncii Angliei, „Bank of England“, privilegiul emisiunii de bancnote și astfel s'a pus capăt stărilor nesănătoase de mai înainte.

Averea „Asociațiunii“.

Conform raportului general al Comitetului central către adunarea generală din acest an, averea totală administrată de „Asociațiune“ a fost la sfârșitul anului 1911 de K 1.154,392, iar averea curată de K 958,587 arătându-se față de 1910 o creștere de K 35,602.

Averea constă, în cea mai mare parte, din Depozite spre fructificare, pe la băncile noastre, în sumă de K 216 360, Efecte: ale fondului general și al celorlalte fonduri și fundațiuni (din care cele mai multe acții de bănci românești și câteva bănci maghiare) în sumă de K 299,360 și Imobiliile în valoare de K 555,860. În aceasta sumă se cuprinde Edificiul Muzeului („Casa națională“) cu K 187,800 și celelalte edificii cu K 378,060.

Fondurile și fundațiunile diverse se cifrează cu K 958,587, care sumă formează averea curată a „Asociațiunii“. Cel mai însemnat este Fondul general cu K 330 968, apoi Fondul muzeului istoric și etnografic de K 147,356 etc.

Veniturile „Asociațiunii“ s'au cifrat în 1911 cu K 76,879, din care sumă au dat: Taxele de membrii K 36,464, Biblioteca Poporală K 20,385, Chiriile K 9,748 etc.

Cheltuielile s'au urcat la K 68,928, din cari cele mai însemnate poziții sunt: Dotațiunile „Bibliotecii Poporale“ K 24,619 și a revistei „Transilvania“ K 11,570; apoi Salare K 12,509 etc.

Excedentul a fost de K 7,951, care s'a împărțit pentru bustul Baritiu și Eminescu, fondului general, muzeului etc.

Bugetul „Asociațiunii“ pe anul 1913 prevede la fondul general suma de K 57,782 atât la venituri, cât și la cheltuieli.

Fondări nouă și schimbări de capital în cuartalul III. a. c.

În cuartalul III, expirat, al anului curent s'au întemeiat în Budapesta 4 institute de bani noue cu capital de K 900,000 în cuart. III. (1911: 7 cu capital de K 1.916,000) și în provincie 14 institute noue, cu capital de K 3.520,000 (în 1911: 47 cu capital de K 5.750,000). Dintre institutele de bani existente și-au urcat capitalul, în capitală 3 cu K 3.600,000 și în provincie 34 cu K 6.920,124. — Capitalul și l-a redus în cuartalul expirat un singur institut de bani din provincie cu K 500,000. S'au desființat în capitală și anume prin lichidare două institute de bani, iar în provincie 20, dintre cari 7 prin lichidare, un institut prin concurs și 12 prin fuziune. Capitalul retras prin aceasta reprezintă în Budapesta suma de K 600,000, iar în provincie K 4.990,000.

Între institutele de bani nou înființate în cuart. III 1912 în provincie aflăm în statistica publicată de „M. P.“ și următoarele bănci românești:

Cassa de păstrare din Săcădate	cu K	20,000
„Piana“, din Pianul-de-jos	„ „	30,000
„Salvator“, în Sătmar	„ „	300,000

Între cele ce și-au urcat capitalul social sunt următoarele:

„Comuna“, Căvâran	dela K	50,000	la K	100,000
„Concordia“, Ozora-Uzdin	„ „	31,000	„ „	78,000

„Creditul nostru“.*

— Creditul țărânilor. —

Trecem peste capitolul II, în care se discută principiile lui Schulze-Delitzsch ca reforme în viața noastră economică. Noi Românii nu ne-am depărtat cu totul de aceste principii. Deși am sărit dintr'odată la formarea institutelor de credit și economii în forma societăților pe acții, totuși am stăruit să promovăm starea materială a poporului român din puterile noastre și a ne organiza pentru acest scop cu ajutorul nostru propriu. Iar pentru a putea contrabalansa opintirile și intențiunile dușmănoase ale străinilor, am adoptat în operațiunile noastre financiare cele mai puternice garanții pentru o activitate rodnică: *corectitate și onestitate*.

Trecem la capitolele referitoare în special la creditul agricol.

În lipsa oamenilor specialiști și luptându-se cu greutatea începutului, activitatea primelor noastre bănci s'a mărginit la afacerile cele mai ușoare. Nu s'a putut țineă cont de trebuințele țărânului de ocupațiunea și firea lui. S'a împins și el în creditul cambial, care de multeori i-a cauzat pagube amare.

Ba chiar și astăzi, creditul de care poate beneficia țărânul nostru în organizația financiară, este *creditul ipotecar*, legat de proprietate. Se votează până a $\frac{3}{4}$ parte din valoarea proprietății ipotecate și se amortizează în rate. Deoarece-ce însă numai „Albina“ are dreptul să emită scrisuri fonciare și poate să voteze împrumuturi pe amortizație, toate celelalte bănci se folosesc și la acest credit de cambie. Astfel, nici în acest ram țărânii nu pot uza de favorul termenelor lungi al împrumuturilor cu anuități mici, ci sunt adevărniți de capitalul străin, mai bine arangiat sub acest raport.

Nici proprietatea agricolă, nici produsele agricole la noi nu au deci credit corâspunsător, iar produsele agricole sunt lipsite cu desăvârșire de orice credit.

La alte popoare, cari acoardă deosebit interes cultivării pământului și creșterii de vite, economia rațională și organizarea creditului s'a început cu formarea și consolidarea creditului agricol. Astfel în statele unite ale Americii-de-nord, și mai aproape de noi: în Franca, Belgia, Italia, România, Rusia etc.

În Franca s'au adus legi speciale cu scopul de a oferi țărânilor în locul creditului ipotecar un *credit agricol mobil*, care este mult mai ușor, fără multe formalități și fără cheltuieli. Cea mai importantă este legea *warrantului agricol* (din 1897), care a servit de

* Vezi darea de seamă din „Rev. Econ.“ Nr. 29. a. c.

îndreptar tuturor țărilor în năzuințele lor de reformare a creditului agricol.

După acestea autorul reproduce în traducere textul legii franceze, care conține multe dispoziții bune pentru promovarea creditului țărănesc.

(Geoagiu).

G. Todică.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 10 Octomvrie 1912.

Criza din balcani și-a arătat în zilele trecute pentru prim dată efectul asupra pieței internaționale de bani intrucât în urma știrilor că Montenegro a declarat Turciei războiul, discontul privat s'a urcat în Berlin cu $\frac{1}{8}\%$ la $3\frac{7}{8}\%$, iar din London s'au făcut mari trimiteri de aur la Egipt, probabil pentru Turcia. Discontorii mari în urma acesteia își impun mari rezerve. Numai în Paris situația este neschimbată și discontul privat cotează 3% , pe când în London se menține la $3\frac{15}{16}\%$.

Ce privește piața internă de bani situația este neschimbată. În urma izbucnirii războiului din Balcani s'a înăspriț chiar. Afacerile stagnează pretutindenea și este puțină nădejde de o ameliorare apropiată și mai de durată a situației. Discontul privat de altcun a cotaț $4\frac{1}{8}\%$ pentru cambii vieneze de prima bonitate, $5\frac{1}{4}\%$ pentru cambii de aceeași bonitate budapestane și $5\frac{3}{4}\%$ — 7% pentru alt material. Etalonul însă este numai nominal, pentru că tranșacții nu se prea fac.

CRONICA.

Dare de seamă asupra colectei pentru victimele inundațiilor din Ardeal și Bănat.

În urma apelului lansat în revista noastră pentru contribuiri în favorul victimelor potopului de astă primăvară din Ardeal și Bănat, a intrat la noi, din cercurile băncilor noastre, în total suma de K 588, care s'a transpus pentru distribuire între cei avizați la ajutor, precum urmează:

la Filiala „Albinei“ în Lugoș	K 338
„ „ „Bistrițanei“ în Teaca	50
și „ „Murășiana“ în Reghinul-săsesc	200
Total	K 588

*

Monete false à 2 Coroane. Abia s'au pus în circulație aceste monete și deja sunt în circulație falsificate din ele. Falsificatele n'au sunet, au culoare surie, sunt unsuroase la pipăit și au margini defectuoase, de pe cari lipsește inscripția.

*

Venitul micului agronom. O statistică interesantă a publicat nu de mult o cameră agricolă din Germania asupra veniturilor, cheltuielilor și încasărilor micilor agronomi germani. S'au luat sub revizie socotelile a 30 de agronomi, dintre cari au fost 19 agronomi de sine stătători, 7 mici agronomi, cari

lucrează pe lângă aceasta și ca zileri și 4 zileri. Cei din grupa primă au $39\frac{1}{4}$ jugăre pământ, cei din grupa a doua $24\frac{1}{2}$ jugăre. Teritoriul acesta nu ajunge pentru susținerea familiei, fiindcă sub cultură stau din cele $24\frac{1}{2}$ jug. sub numai $16\frac{3}{4}$ jug. și ținutul despre care se tractează nu este dintre cele mai fructifere și mai dezvoltate economicește. Venitul total al celor 19 agronomi din grupa primă a fost de 1980 mărci, al celor 7 agronomi din grupa a doua de 1219 marce, anume din gospodărie 862 marce și din simbria de ziler 350. Restul din alte isvoare. Venitul zilerului este de K 1298. Prin urmare venitul acestuia este mai mare decât al micului agronom, care lucrează și ca ziler. Mai mic este relativ venitul agronomului de sine stătător.

BIBLIOGRAFIE.

Vlăduțul mamei, piesă teatrală de Ioan Lupșean. Sibiu 1912. Tiparul tipografiei arhidiecezane. Prețul 40 fileri.

Broșurica de 30 pagini cu titlul de mai sus a apărut ca Nr. 4 din „Biblioteca Meseriașilor Români“ inițiată și editată de „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“.

Sumar.

Discuția asupra cooperativelor. — Bugetul Statului. — Depozite și runuri. — Averele „Asociațiunii“. — Fondări noue și schimbări de capital în cartelul III. a c. — „Creditul nostru“. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronică*: Dare de seamă asupra colectei pentru victimele inundațiilor din Ardeal și Bănat, Monete false à 2 Coroane, Venitul micului agronom. — *Bibliografie*: Vlăduțul mamei.

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de **practicanț** la Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște, comitatatul Sibiu se publică concurs, cu termin până în 25 Octomvrie st. n.

Salar anual K 960.

Diracțiunea.

Banca Austro-Ungară

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu.

prof. de științe comere.

Se poate comandă dela administrația »*Revistei Economice*«, cu prețul de 1 coroană.